

מולין יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה ראשונה

חזקתא

חזקתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

עובד ה' מעלה במעשיו גם הדברים הגשמיים

מהם הזמנים שבהם עסקו בגשמיות, כי גם אותם עשו לשם שמים ונחשבים לעבודת ה'. ויתכן לרמוז זאת בפסוק עצמו, שכאשר ימיהם 'ימי תמימים' נעשה המשך הכתוב 'ונחלתם לעולם תהיה', שנחלת הצדיקים ועבודת ה' שלהם הוא 'לעולם תהיה' ללא הפסקה. כי גם גשמיותם נעשית נחלת הצדיקים שמקדשים הכל והופכים הכל לעבודת ה'. ומטעם זה נאמר בשרה 'כולם שוים לטובה' הן ימי נערותה והן ימי זקנותה אף שבוודאי ישנם הבדלים בין ימי הזקנה לימי הנערות, אך כאשר מילאה שנותיה בעבודת ה' ובמעשים טובים, נעשו כל ימיה מקשה אחת של עבודת ה' ונשתוו כולם באותה בחינה לטובה.

תיקון הגוף - ע"י השמחה בתורה ומצוות

וכיצד יהפך הצדיק את עניני הגשמיות לרוחניות, כבר דרש **האהבת ישראל ז"ע** (חיי שרה אות קו) שתיקון הגוף שתיקנה בימי חייה נרמז בתיבות הפסוק 'מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים'. דכתיב 'ויהיו חיי שרה' שרה רומז לגוף ואברהם רומז אל הנשמה (זוהר מדרש הנעלם וירא קב.), ומרמז לנו הכתוב אשר האדם צריך לידע שתענוג גשמי והחומרי הוא הבל וריק כי כצל ימינו עלי ארץ, ועיקר החיות ותענוג אמיתי הוא לימוד התורה וקיום מצוותיה ברצון ובשמחה, ולהשתמש בדברים הכרחיים מעניני הגוף בתור אמצעי לתכלית האמת ואז מתהפך החומר לצורה שגם עניינים הגשמיים נעשים רוחניים.

ובזה יתבאר 'ויהיו חיי שרה', כלומר, אימתי הם חיי שרה הרומז לגוף, כשהם מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים' וכמו שכתב רש"י בת קו"ף כבת כ"ף, ש'קו"ף כ"ף ז"ן' עולים בגימטריא שמחה, שעל ידי השמחה בתורה ובמצוות יש חיות גם לגוף הנרמז ב'שרה'. וביאר עוד 'ויהיו חיי שרה' הרומז לעניני הגוף, הוא רק כאשר הוא 'מאה ועשרים ושבע' שבגימטריא 'מוח חכמה', דהיינו כאשר הגוף הוא הכנה לתורה הקדושה ללמדה בשמחה.

האכילה וכדומה, שגם הם נחשבים כעבודת ה' יתברך, כמו ששינונו בפרקי אבות (פ"ב מ"ב) 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים', וכפי שביאר זאת בשולחן ערוך (אורח חיים רלא) שכל מה שיהנה אדם בעולם הזה לא יכוין להנאתו אלא לעבודת ה' יתברך.

נמצא שכאשר ממלא שנותיו בתורה ומעשים טובים זוכה לקדש גם את עניני הגשמיות שיהיו גם הם לשם שמים, וממילא כל שנותיו שלמים, שכל ימיו ומעשיו אף הגשמיים נעשים מקשה אחת של עבודת ה'. וזה מה שנאמר באברהם ובדוד 'בא בימים' שבא עם כל ימיו ללא שיגרעו

איתא במדרש (ב"ר נח א) 'יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה' (תהלים לו יח) כשם שהם תמימים כך שנותם תמימים. שלימות הימים פירושה ללא ספק כאשר האדם ממלאם בקיום מצוות ומעשים טובים ובלמוד התורה, ואם כך צריך להבין מה שאומר המדרש שהקב"ה ממלא שנותיהם, הלא צדיק תמים אף הוא ממלא את יומו בתורה ומעשים טובים אם כן מלאים הם.

אך אדם שכל מעשיו לשם שמים זוכה שימי שנותיו המלאים כוללים גם את הזמנים בהם לא למד ולא עשה בהם מצוות, כמו זמן השינה,

מילתא דפליאה

"ועמד בכולם": כוחה של אמונה של אברהם אבינו בניסיונות החיים

התנא אומר באבות (פ"ה, מ"א): עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולם. בדרך רמז אפשר לומר כי הביאור בתיבות אלו 'ועמד בכולם' הוא, שאחרי כל מה שעבר על אברהם אבינו ע"ה בכל הנסיונות לא נשבר ברוחו, אלא 'עמד בכולם' שהתרומם מהקושי והמשיך בעבודתו מתוך אמונה שלימה, שהקדוש ברוך הוא הוא טוב וכל שעובר עליו הוא רק טוב. כמו שדרש **הרה"ק רבי זאב וולף מסטריקוב ע"ה** בספרו **זר זהב** (פר' חיי שרה ד"ה ויקם), בפסוק בפרשתנו (בראשית כג ג) **'ויקם אברהם מעל פני מתו'**, שאחר הניסיון העצום של העקידה, ואחר ששמע מהמלאך 'כי ירא אלקים אתה' שעל ידי זה הרבה ארבה את זרעך ויתברך בכל הברכות, ושתי פעמים התגלה לו המלאך שנברא מהמצוה בשלימותה, והמלאכים הזדעזעו בשמים ממעשה העקידה, ונזקפה זכות עקידה זו לדורות עולם. ועם כל זאת תיכף בשבו לביתו קרהו פטירת שרה אשתו, והיה מקום ליצר לערוב דעתו חלילה. על כך בא הכתוב להעיד עליו ולומר 'ויקם אברהם מעל פני מתו', אברהם משל ברוחו ולא הירהר חלילה אחר מידותיו של הקדוש ברוך הוא, אלא 'ויקם' הרהיב בנפשו עוז, ותקומה הייתה לו, כי לא נתן אל לבו דבר ולא חש על כל אשר קרהו. ודברי פי חכם חן ושפתים ישק.

ומזה לימוד לנו שלא עלינו להתפעל חלילה כשקורה מקרה שלא כרצוננו, ואף אם האדם מרגיש שהנה מתאמץ הוא בעבודתו יתברך ועומד בניסיונות עצומים, ובכל זאת לא עולה בידו כרצונו, אל ישית לבו על כך ויחזיק איתן לעמוד בניסיון שכזה ויישאר דבוק באמונתו ובצדקותו כאברהם אבינו, ובעבור זה יזכה לדביקות עצומה ולהתעלות נפלאה בקרבת ה'.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

בא בימים - בזקנותו זכה לבהירות שכל שהיה בימי חייו היה לטובה

ועבדו מכתשין רברבין במצרים, רשימו למאן דאנא זמין למעבד לבתר דא, מה כתיב (בראשית יב ז) 'וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים' וגו'.

וראה מה שכתב מו"ר זקני בפתוחי חותם (פר' וארא): דהסימנים הללו עם שלשה כוללים והכולל גימטריא שרה, לרמז דמשעה שלקח פרעה לשרה נרשמו עשר מכות לבא על המצריים. כמו שכתוב 'וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים'. וזכות שרה גרמה למכות ולקרב הקץ כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (שמו"ר טו יב) גבי 'ומצות', בשביל שרה שעשתה עגות למלאכים].

ומעשה אבות סימן הוה לבנים וכמו שבזכות ניסיונותיו של אברהם זכו לשפע ברכה כך הם עצמם בכל הסבל שעבר עליהם בהיותם במצרים 'ועבדום ועינו אותם', אחר כך אמר הקדוש ברוך הוא 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול'. וכן הוה בכל אדם כשעובר עליו דבר מה, סוף שתצמח ממנו הישועה ויצא ברכוש גדול.

לא יתגאה שזכה לעמוד בניסיון

כדי שישארו אצלו הטובה והרכוש גדול שבא בעקבות העמידה בניסיון, נלמד גם זאת מאבינו אברהם ע"ה. שהנה, כל ימי חיי האדם עליו לעבוד את ה' במצות ומעשים טובים, ואל לו לנוח אף לרגע אחד, כי עדיין לא השלים תיקונו בעולם הזה, וכמו שאמרו בגמרא (קידושין מ:) 'לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות' וכו', ואמרו 'לעולם' כי גם אחר שעשה את המצוה שוב צריך להרגיש שעדיין חציו חייב, ורק לאותו רגע הכריע עצמו לכף זכות, ואחר כך חזר לכמות שהיה, ועליו להמשיך ולהתגבר במעשים טובים.

וכן כתב הרב בעל ייטב לב ע"ה (פר' נח ד"ה א"י תמים) לבאר הנאמר באברהם אבינו 'עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה', ומהו 'עתה ידעתי' הרי כבר עמד בהרבה ניסיונות מתחילה, אלא רק ברגע זה שעמד בנסיון הרי הוא ירא אלקים, אבל לאחר מכן כבר אינו בחזקת זה, וכמו שכתוב (איוב טו טו) 'הן בקדושי לא יאמין'.

אברהם אבינו, שכל הניסיונות שעברו עליו בימי חייו שהיה נראה רע וקשה חלילה, אך בעצם היה טובה לדורות, שמזה זכו כלל ישראל לשפע טובה וברכה מכל ניסיון וניסיון, וכמו שראינו שנאמר בניסיון האחרון ניסיון העקידה שדרשו חז"ל (ב"ר נו ג) 'למה נקראת סכין מאכלת, כל אכילות שישראל אוכלים בעולם הזה אינם אוכלים אלא בזכות אותה המאכלת'. ועוד איתא שממעשיו עם המלאכים זכו בניו בהיותם במדבר, שאמרו בגמרא (ב"מ פו:) שכל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקדוש ברוך הוא לבניו בעצמו, וכל מה שעשה אברהם על ידי שליח עשה הקדוש ברוך הוא לבניו על ידי שליח. ואל הבקר רץ אברהם - ורוח נסע מאת ה'. ויקח חמאה וחלב - הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. והוא עמד עליהם תחת העץ - הנני עמד לפניך שם על הצור וגו'. ואברהם הלך עמם לשלחם - וה' הלך לפניו יומם. יקח נא מעט מים - והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם. ומכאן מדויק שלא רק מניסיון העקידה זכו לטובה ולברכה לדורות, רק מכל ניסיון ופעולה בפני עצמה זכו כנגדה לטובה וברכה. וכפי שראינו בירידת שרה למצרים שדרשו בפרקי דרבי אליעזר (פכ"ו): אותו הלילה שנלקחה שרה אמנו לבית פרעה, ליל יום טוב הפסח היה, והביא הקדוש ברוך הוא על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיע שכן הוה עתיד להכות את עם ארצו.

[וכן אמרו בזוהר (פר' לך לך פב): תא חזי, אלמלא דאנסיבת שרי לגבי פרעה לא אלקי הוה, ואלקאותא דא גרים אלקאותא לבתר כן דילקון מצרים בנגעים גדולים. כתיב הכא 'נגעים גדולים' וכתיב התם (דברים י כב) 'ויתן ה' אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים', מה להלן עשר מכות אף כאן עשר מכות, כמה דעביד קודשא בריך הוא נסין וגבוראן ליליא, וכו'. תא חזי, כל ההוא ליליא דשרה הות לגביה דפרעה אתו מלאכי עלאי לזמרא ליה לקודשא בריך הוא בשירין ותושבחן, אמר להו קודשא בריך הוא, כולכו זילו

ואברהם זקן בא בימים וגו' (כד, א).

מבואר בנועם מגדים (פר' חיי שרה ד"ה א"י וה' ברכ') על הפסוק 'ואברהם זקן בא בימים', שאפילו שאברהם אבינו ע"ה נתנסה בעשרה ניסיונות והיו לו זמנים ומצבים קשים, ובכולם התפלל לה' יתברך שיזכה לעמוד בכולם, וכפי שהעידו עליו במשנה 'עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם'. אך כשהגיע לימי הזקנה שדעתו נתייבשה עליו נאמר בו 'בא בימים' שיום הוא מלשון בהירות כדכתיב (בראשית כה לא) 'מכרה כיום', ופירש רש"י 'כיום שהוא ברור', שהבין בבירור שכל מה שעבר עליו היה 'וה' ברכך את אברהם בכל', שהיה לטובה ולברכה, וגם הדברים הקשים שעבר היו טובים ועוד נוסף עליהם שהיו הכנה לטוב לו ולזרעו לכל הדורות.

הטוב הוא אחד כפי נתינת הבורא, אך הרעות לשון רבים כי מתחלק כפי המקבלים

ובאמת 'מפי' עליון לא תצא הרעות והטוב' (איכה ג לח) וידוע פירוש המהרש"א (ח"א פסחים נ. ד"ה לעוה"ב) שהקשה מדוע פתח בלשון רבים 'הרעות' וסיים בלשון יחיד 'והטוב'. רק שלפי שהרעות יש בהם שינויים רבים לפי המקבלים, אך הטוב לא כן הוה, כי הטוב הבא ממנו יתברך הוא טוב אמיתי בלי שינוי, ולכן 'מפי' עליון לא תצא הרעות' הם שבאים בשינוי נגד הטוב האמיתי ולא נשארים כפי שהם באמת, רק שבעולם הזה באים הם לפי המקבל, ואז אין אחדותו יתברך ניכרת שנראה חלילה כרע. אבל הטוב הוא אחד בכל המצבים, שהוא אחד כפי אשר נותנו ה' ברחמיו שהוא הטוב והמטיב. וזה שכתוב 'מפי' עליון לא תצא הרעות' הבאים בשינוי נגד הטוב האמיתי, אבל הם באים בעולם הזה לפי המקבל ואין אחדותו ניכר לפי שינוי המקבלים, דעל בשורות טובות אמר 'הטוב', שהוא הטוב אמיתי שהוא הקדוש ברוך הוא הוא המטיב לכל.

כל ניסיונותיו וקשייו של אברהם היו טובה לו ולזרעו לדורות עולם

וכך רואים אנו בבירור שהיה אצל

מילין וקידין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

דאגת רדיפת הממון

אלה) ונביאו בלשון חכמים חוצב להבות אש: כי בעוונותינו הרבים הדבר הרע הזה הוא שמסמא עיני בני אדם ומטמטם בליבם ודוחה אותם מעבודת השם, ובדבר זה מצא יצר הרע טענה אלימתא לכל באי עולם ושלט עליהם ונתנם תחת ממשלתו בדבר זה כקטן כגדול, ואין לך דור שאין רעתו מרובה מחברו בדבר זה העשיר לו ירבה ועינו לא תשבע עושר, והדל לא ימעיט כי אומר לא יספיקו לו ימים ולילות לפרנסת אנשי ביתו, ואין השקט ואין מנוחה לשום אדם במחשבה ובמעשה, כמעט זו היא עבודה זרה שבזמננו חס ושלו, ועל ענין זה נתבטלה תורה הקדושה. וגם התפילות מתבטלים בשביל שמרבים בני אדם בהליכת אורחות עקלקלות זה פרש לים וזה ליבשה וכיוצא. וראה עוד שם שמאריך בכאב נורא על הדבר הזה.

והאנשים הלהוטים אחר רדיפת הממון ומבטלים תורה ותפילה בגללו, נקראים בפשיטות כופרים בהשגחתו יתברך, שהוא הזן ומפרנס הכל, והכל תלוי ברצונו להרבות ולהמעיט כל אשר יחפץ יעשה, דאם איתא שהם מאמינים בהשגחתו שהכל תלוי בידו למה מבטלים תפילות, אלא ודאי כופרים ואינם מאמינים למקרא קרא בחיל (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל'. והבוטחים בה' ניכרים במעשיהם הטובים אינם מבטלים שום תפילה ואם יש להם קביעות לתורה אינם מבטלים אותה ואין להם להיטה כשאר בני אדם רק משימים בטחונם בה'. והנה האנשים הלהוטים מסוה העורון על פניהם כי המה ראו ולא תמהו כל הלהוט סוף הממון לא ישאר בידו ולריק יגע, ע"כ לשון קדשו.

ובזה פירשו צדיקים ע"ה, ומובא באזור אליהו (למהר"א מויסקיט, עמ' רז), את בקשתו של דוד המלך (תהלים כג ו) 'אך טוב וחסד ירדפוני', ולכאורה קשה שהרי כל 'אך' הוא לשון מיעוט (ירושלמי ברכות פ"ט פ"ה), ומדוע נזכר לשון מיעוט אצל הטוב והחסד, אלא הכוונה היא שגם הטוב הגשמי לא טוב שיבוא לאדם בריבוי מופלג, כי על ידי רוב טובה יכול לבוא לפריקת עול חס ושלו, לכן הטובה שבאה מהקדוש ברוך הוא תהיה במידה מחוקה ולא גדושה מכפי שיכול לקבל, כדי שלא יתנשא לבו, ועל כך ביקש דוד המלך ע"ה 'אך טוב וחסד' לשון מיעוט שלא יהיה יותר מכפי יכולתו, ואף ברבות הטובה יהיה תחת עול מלכותו יתברך.

עסקיו ושוקע בהם, אמר 'וראיתם את הארץ מה היא', הארץ והקרקעות מה הם ולמאומה יחשבו. והנה לאחר השגתו הממון והקרקעות מבקש הוא להנות מכספו ונכסיו, וההנאות הללו מעבירים אותו על דעת קונו ומסיחים מחשבתו מהדברים החשובים שהם התורה והמצוות, ועל כך באו דברי דוד המלך ע"ה 'הודיעני ה' קיצי ומידת ימי מה הוא' לומר לו לאדם שימי חייו קצובים ומדודים הם, וימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה' (תהלים צ י), וכשיבין כל זה ימלאו מחשבותיו במחשבת התורה ועבודת ה', ואף אם עד עתה לא נהג בימי חייו כראוי, בכל אופן אם הוא מתבונן ומעמיק בעמקי נפשו את הידיעה מה הם חייו ומהי תכליתו, שום דבר כבר לא יעכבו מלשוב בתשובה שלימה [ראה בשערי תשובה לרבינו יונה (שער ב כא): ומי שחננו השם יתברך דעה ישיב אל לבו, כי השם יתברך שלחו בעולם הזה לשמור משמרתו ותורתו וחוקותיו ומצותיו, ולא יפקח עיניו זולתי לעשות שליחותו, ולקץ הימים אם עשה שליחותו באמונה, ישוב ובא ברנה, ושמחת עולם על ראשו, כעבד אשר שלחו המלך לעבר הים, שאין עינו ולבו זולתי על דבר שליחותו עד שובו אל אדוניו. וכן אמר שלמה עליו השלום (משלי כב יט-כא) 'להיות בה' מבטחך וגו' להודיעך קושט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשולחך'].

ריבוי הממון תופס את המוח והלב והטוב הוא הממוצע

בדרך רמז יש להמליץ זאת בדברי הגמרא (ב"ק כז): 'אין הולכין בממון אחר הרוב', שבענייני ממון אין להניח ראשו ורובו בהם, שכן אם יניח בהם ראשו, ירבו בקרבו דאגה ויפריעוהו בעבודת ה'. וכך אמר שלמה המלך ע"ה בחכמתו (משלי ח) 'ראש ועושר אל תתן לי הטריפני לחם חוקי', שאין טוב לאדם לא העניות ולא העשירות אלא שיהיה לו די צרכו, כי העשירות גורמת לאדם לכפור בה' כמו שאמר עוד (שם פסוק ט) 'פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה''.
מרעידים כל לב הם דברי קדשו של מו"ר זקנינו אביר יעקב ע"ה (פתוחי חותם שמיני ד"ה ואת

אדני שמעני ארץ ארבע מאת שקל כסף ביני ובינך מה הוא ואת מתך קבר יח, יט).

במסורה מצינו שלשה מקומות שנאמר בהם 'מה היא', האחד, כאן שאמר עפרון לאברהם אבינו ע"ה 'ארבע מאות שקל ביני ובינך מה היא' (בראשית כג טו), המקום השני הוא הנאמר במרגלים 'וראיתם את הארץ מה היא' (במדבר יג יח), והשלישי הוא מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים לט ה) 'הודיעני ה' קיצי ומידת ימי מה היא'.

ומבואר כי שלשה אלו הם כנגד הטרדות שיש בעולמו של כל אדם, המונעות אותו מלחשוב על עתידו הנצחי, ובעקבות כך מעכבות ממנו את ההתעוררות הרצויה, שהיא פועל יוצא מהתבוננות במהות חייו ותכליתם. הדבר הראשון הטורד את האדם הוא רדיפה יום וליל אחר השגת ממון ונכסים, וזה הדבר שטורד את האדם מכל כמו שאמרה משנתנו 'מרבה נכסים מרבה דאגה', כי גם אחר שהשיג ממון ונכסים אינו פוסק מרדיפתו התמידית כמו שהגדיר זאת שלמה המלך ע"ה (קהלת ה ט) 'אוהב כסף לא ישבע כסף', ואמרו (קה"א לב) 'אין אדם מת וחצי תאוותו בידו, יש לו מנה רוצה מאתיים, ומשכך אין לו פנאי לחשוב ולהתבונן במצבו בעבודת ה' ומהי חובתו שלשמה בא לעולם [ראה במסילת ישרים (פ"א): הנה חמדת הממון היא האוסרת אותו במאסר העולם ונותנת עבותות העמל והעסק על זרועותיו, כענין הכתוב 'אוהב כסף לא ישבע כסף', היא המסירה אותו מן העבודה, כי הנה כמה תפילות נאבדות וכמה מצוות נשכחות מפני רוב העסק ויגיעת המון הסחורה, כל שכן תלמוד תורה. וכבר אמרו ז"ל (עירובין נה.) לא מעבר לים היא, באותם שהולכים מעבר לים בסחורה. וכן שנינו (לעיל פ"ב מ"ה) 'לא כל המרבה בסחורה מחכים', היא המוסרת אותו לסכנות רבות ומתשת את כוחו ברוב הדאגה אפילו אחרי השיגו הרבה. וכן שנינו 'מרבה נכסים מרבה דאגה', היא המעברת פעמים רבות על מצוות התורה ואפילו על חוקות השכל הטבעיים].

כמענה לטרדות אלו דיברו הכתובים, למול טרדת רדיפת הממון נאמר 'ארבע מאות שקל כסף וגו' מה היא', שהכסף לא נחשב למאומה ואין לו חשיבות - 'מה היא' כי אין לו קיום במציאות מלבד הברכה שיניח בו ה' יתברך. ולמול הטרדה הבאה שאחר שצבר ממון רוכש קרקע ומתרחבים

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

